

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10
The 10th STOU National Research Conference

แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวชาวดอกมะลิ 105ของเกษตรกร ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัด
นครราชสีมา

Extension Guideline of Khao Dawk Mali 105 Production for Farmers in Nong Bua Noi Subdistrict,
Sikhio District, Nakhon Ratchasima

มานิดา เตือกระโทก (Manida Duekratok)¹จินดา ขลิบทอง (Jinda Khlibtong)²

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chalernsak Toomhirun)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทั่วไป สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) สภาพการผลิตข้าวชาวดอกมะลิ 105 (3) ต้นทุนการผลิตและค่าตอบแทน (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะและ (5) รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวชาวดอกมะลิ 105 กับกรมส่งเสริมการเกษตรในปี 2561/62 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 622 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 244 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย วิเคราะห์ข้อมูลสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดลำดับ ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 66.8 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 54.14 ปี ร้อยละ 74.2 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.14 คน ทำการเกษตรเฉลี่ย 2.15 คน ประสบการณ์ทำนาเฉลี่ย 24.02 ปี พื้นที่ปลูกข้าวชาวดอกมะลิ 105 เฉลี่ย 10.70 ไร่ (2) เกษตรกรร้อยละ 91.0 ปลูกข้าวในเดือนกรกฎาคม โดยหว่านแห้ง ใช้เมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 23.90 กิโลกรัมต่อไร่ เก็บเกี่ยวด้วยรถเกี่ยวนา ผลผลิตเฉลี่ย 399.72 กิโลกรัมต่อไร่ (3) ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 2,457.94 บาทต่อไร่ รายได้เฉลี่ย 5,682.24 บาทต่อไร่ กำไรเฉลี่ย 3,224.30 บาทต่อไร่ (4) ปัญหาที่พบมากที่สุด ได้แก่ ขาดแหล่งน้ำและ (5) ส่งเสริมการเรียนรู้ของเกษตรกร ด้วยสื่อที่เป็นคู่มือ โทรทัศน์ และจากการปฏิบัติจริง แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวชาวดอกมะลิ 105 ให้เกษตรกรทำนาหยอดซึ่งใช้เมล็ดพันธุ์ 8 – 10 กิโลกรัมต่อไร่และหว่านปุ๋ยพืชสดหลังเก็บเกี่ยว ประสานให้เกษตรกรเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่าย

คำสำคัญ ข้าวชาวดอกมะลิ 105 ต้นทุนการผลิต ผลตอบแทน การส่งเสริมการเกษตร

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช manidadua@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช arkjin@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช artoom@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

Abstract

Aims of the study were to observe 1)General societal and economic conditions; 2)The production conditions of Khao Dawk Mali 105 rice;3)Production costs and compensation; 4)Problems and suggestions; 5)The format and guidelines for farmer development. The population studied included 622 farmers, who were registered as Khao Dawk Mali 105 rice growers by the department of agricultural extension in Nong Bua Noi sub-district, Sikhio district, Nakhon Ratchasima province. The sample size was assigned by using the Yamane formula and sample was chosen 244 people. The discrepancy set up for this research was 0.05. Sampling occurred by a stratified random sampling technique. Data were analyzed using a computer program. The statistics used were frequency, percentage, minimum, maximum, mean, and standard deviation. The results of the research revealed that: The majority of the farmers was female (66.8 percent); the average age was 54.14 years; most people had graduated from primary school (74.2 percent); the average household size was 4.14 people; from this size on average 2.15 people worked as farmers; the average agricultural experience for Khao Dawk Mali 105 rice growers was 24.02 years; the average of total agriculture land was 10.70 rai. Most farmers grew Khao Dawk Mali 105 rice in July (91.0 percent); dry seed planting occurred at 23.90 kilogram/rai; harvesting by combine harvesters led to an average production of 399.72 kilogram/rai. Average production costs were 2,457.94 baht/rai; average income was 5,682.24 baht/rai; average profit was 3,224.30 baht/rai. Main problems included deficient water resources. There is a need for agricultural extension to farmers, in the form of financial support as well as easy-to-understand agricultural knowledge by print media, audio-visual media and training. Guidelines for extension Khao Dawk Mali 105 rice production. Farmers should do the rice seeder planting using seeds 8-10 kg per rai. and sow green manure after harvesting. The agricultural extension staff should coordinate with farmers and help them to get easy access to funding.

Keywords: Khao Dawk Mali 105 Rice, Production costs, Compensation, Agricultural extension

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10 The 10th STOU National Research Conference

บทนำ

จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ปลูกข้าวนาปีในฤดูการผลิต 2561/62 ประมาณ 3.4 ล้านไร่ ปริมาณผลผลิตประมาณ 1.2 ล้านตัน เป็นข้าวขาวดอกมะลิ 105 พื้นที่ประมาณ 2.9 ล้านไร่ มีปริมาณผลผลิตประมาณ 0.9 ล้านตัน และอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ปลูกข้าวนาปีเพาะปลูก 2561/62 มีพื้นที่ประมาณ 62,089 ไร่ เป็นพื้นที่ปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ประมาณ 46,629 ไร่ ซึ่งตำบลหนองบัวน้อยมีพื้นที่ปลูกข้าว 9,049 ไร่ เป็นพื้นที่ปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ประมาณ 8,331 ไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562) ตำบลหนองบัวน้อยมีพื้นที่เพาะปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 มากที่สุดในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานเกษตรอำเภออำเภอสีคิ้ว(2561) โดยศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหนองบัวน้อย ได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านเกษตรพบว่าเกษตรกรไม่นิยมเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้ มีการใช้ปุ๋ยเคมีจำนวนมาก มีการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชอย่างแพร่หลายและเกินความจำเป็นทั้งที่มีราคาแพง ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ไม่มีการปรับปรุงบำรุงดินเนื่องจากการใช้สารเคมีจำนวนมากทำให้โครงสร้างของดินเปลี่ยนแปลงไปสภาพดินฟ้าและอากาศในปัจจุบันฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลทำให้เกิดสภาวะฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานาน และบางครั้งเกิดสภาวะน้ำท่วม นอกจากนี้ยังขาดแหล่งน้ำในพื้นที่และคลองส่งน้ำเพื่อการเกษตรเกิดการระบาดของโรคและแมลงทำให้พืชผลทางการเกษตรเสียหายและการแปรรูปผลผลิตการเกษตรยังมีน้อยและไม่หลากหลาย

จากเหตุผลข้างต้นนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญต่อการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกรตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา โดยหากยังมีการดำเนินการหรือสถานการณ์เป็นเช่นนี้ต่อไปอาจก่อให้เกิดปัญหาในการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงและได้ค่าตอบแทนในการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 ลดลง ดังนั้นการวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกรตำบลหนองบัวน้อยอำเภอสีคิ้วจังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำไปใช้ประโยชน์เป็นข้อมูลให้แก่เกษตรกรนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร หน่วยงานภาครัฐเอกชนและสถานศึกษาได้ใช้ในการข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาตรงตามความต้องการของเกษตรกรและวางแผนพัฒนาการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกรตำบลหนองบัวน้อยอำเภอสีคิ้วจังหวัดนครราชสีมาให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105
2. เพื่อศึกษาสภาพการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาต้นทุนการผลิตและค่าตอบแทนการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกร
5. เพื่อศึกษารูปแบบและแนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ที่มีพื้นที่ในตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้ข้อมูลในปีการเพาะปลูก 2561/62 จำนวนรวมทั้งหมด 622 ราย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ ทาโรยามาเน (Taro Yamane) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10 The 10th STOU National Research Conference

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 244 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 5 ตอน ได้แก่ 1) สภาพทั่วไป สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ 2) สภาพการผลิตข้าวชาวดอกมะลิ 1053) ต้นทุนการผลิตและค่าตอบแทนการปลูกข้าวชาวดอกมะลิ 1054) ปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตข้าวชาวดอกมะลิ 105และ 5) รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวชาวดอกมะลิ 105ทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ปรากฏว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของcronbach ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตข้าวชาวดอกมะลิ 105ของเกษตรกร เท่ากับ 0.846และ ตอนที่ 5 เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการส่งเสริมการผลิตข้าวชาวดอกมะลิ 105ของเกษตรกร เท่ากับ 0.887 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วย โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวชาวดอกมะลิ 105ของเกษตรกร ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

1. สภาพทั่วไป สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรปลูกข้าวชาวดอกมะลิ 105

1) สภาพทั่วไปพบว่าเกษตรกรร้อยละ 66.8 เป็นเพศหญิงมีอายุเฉลี่ย 54.14 ปี มีสถานภาพสมรสร้อยละ 74.2 จบการศึกษาระดับประถมศึกษามีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.14 คนสมาชิกในครัวเรือนช่วยทำการเกษตรเฉลี่ย 2.15 คนมีประสบการณ์ทำนาข้าวชาวดอกมะลิ 105เฉลี่ย 24.02 ปีมีการจ้างแรงงานรายวันเฉลี่ย 3.62 คน

2) สภาพทางสังคม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 13.1 มีตำแหน่งทางสังคมในชุมชนได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลร้อยละ 52.9 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้านาคาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธกส.)

3) สภาพทางด้านเศรษฐกิจพบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 24.10 ไร่ มีที่ดินของตนเองเฉลี่ย 21.08 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 21.3 เช่าที่ดินเพื่อทำการเกษตรโดยจ่ายค่าเช่าที่ดินเฉลี่ย 1,198.08 บาทต่อไร่ต่อปีเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกข้าวชาวดอกมะลิ 105เฉลี่ย 10.70 ไร่ เกษตรกรมีรายได้ในภาคเกษตรเฉลี่ย 517,000.00 บาทต่อครัวเรือนต่อปี และมีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 105,000 บาทต่อครัวเรือนต่อปี มีรายจ่ายเฉลี่ย 211,668.00 บาทต่อครัวเรือนต่อปี เกษตรกรร้อยละ 77.9 มีหนี้สินในระบบเฉลี่ย 310,000.00 บาท มีหนี้สินนอกระบบเฉลี่ย 126,000.00 บาท ร้อยละ 51.2 มีแหล่งเงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และร้อยละ 42.6 มีเครื่องจักรกลการเกษตรของตนเอง

2. สภาพการผลิตข้าวชาวดอกมะลิ 105ของเกษตรกร

1) การเตรียมพื้นที่พบว่าเกษตรกรร้อยละ 91.0 ปลูกข้าวชาวดอกมะลิ 105ในเดือน กรกฎาคม โดยใช้น้ำฝน ร้อยละ 74.6 เก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เองเฉลี่ย 268.61 กิโลกรัม ร้อยละ 32.0 ซื้อเมล็ดพันธุ์เพิ่มจากหน่วยงานภาครัฐ การเตรียมดินโดยใช้รถแทรกเตอร์ ร้อยละ 82.8 ไม่มีการปรับปรุงบำรุงดินก่อนปลูกข้าวชาวดอกมะลิ 105

2) การปลูกข้าวชาวดอกมะลิ 105พบว่าเกษตรกรร้อยละ 93.0 หว่านสำรวยหรือหว่านแห้ง ใช้เมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 23.90 กิโลกรัมต่อไร่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10
The 10th STOU National Research Conference

3) การดูแลรักษาและบำรุงรักษาข้าวขาวดอกมะลิ 105 พบว่าเกษตรกรร้อยละ 34.8 ใช้สารเคมีในการควบคุมและกำจัดวัชพืช และร้อยละ 73.8 ใช้ปุ๋ยเคมีเฉลี่ย 23.64 กิโลกรัมต่อไร่

4) การเก็บเกี่ยวข้าวขาวดอกมะลิ 105 พบว่าเกษตรกรร้อยละ 73.4 เก็บเกี่ยวข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในระยะพลับพลึงโดยรถเกี่ยวนา ผลผลิตเฉลี่ย 4,223.73 กิโลกรัมหรือเฉลี่ย 399.72 กิโลกรัมต่อไร่มีการตากข้าวเพื่อลดความชื้นและเก็บข้าวเปลือกไว้ในกระสอบสาน

5) การจำหน่ายพบว่าเกษตรกรร้อยละ 83.2 จำหน่ายให้ผู้รวบรวมรายใหญ่(ห้าง) จำหน่ายเป็นข้าวเปลือกเกษตรกรเก็บข้าวขาวดอกมะลิ 105 ไว้บริโภคในครัวเรือนเฉลี่ย 2,169.20 กิโลกรัม และจำหน่ายข้าวขาวดอกมะลิ 105 เฉลี่ย 2,982.76 กิโลกรัมต่อครัวเรือนจำหน่ายข้าวขาวดอกมะลิ 105 ได้ราคาเฉลี่ย 14.14 บาท

6) การแปรรูป พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 98.8 ไม่มีการแปรรูป และร้อยละ 2.9 มีมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

7) การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว พบว่าเกษตรกรร้อยละ 54.9 มีการไถกลบตอซัง ร้อยละ 4.5 มีการปลูกพืชหลังนา ร้อยละ 0.4 มีการหว่านปุ๋ยพืชสดหลังเก็บเกี่ยวข้าวขาวดอกมะลิ 105

8) การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวขาวดอกมะลิ 105 (GAP) พบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวขาวดอกมะลิ 105 มากที่สุดไปน้อยที่สุด คือ

8.1) พื้นที่ปลูก ร้อยละ 97.1 เป็นพื้นที่ที่ไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อน

8.2) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

8.2.1) มีการจัดการเพื่อให้ได้ข้าวเปลือกคุณภาพดีที่เก็บเกี่ยวในระยะที่เหมาะสมคือร้อยละ 98.4 รวงข้าวมีอายุ 25 – 35 วัน หลังวันข้าวออกดอก ร้อยละ 74.2 รวงข้าวอยู่ในระยะพลับพลึง ซึ่งเมล็ดข้าวเปลือกในรวงข้าวสุกแก่ไม่น้อยกว่าสามในสี่ของรวง

8.2.2) มีการเก็บเกี่ยวการนวดอย่างถูกต้องและเหมาะสม ร้อยละ 100.0 อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บเกี่ยวภาชนะบรรจุ และวิธีการเก็บเกี่ยวไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพข้าวเปลือก

8.2.3) มีวิธีการลดความชื้นที่ถูกต้องและเหมาะสมร้อยละ 98.8 ให้ลดความชื้นภายใน 24 ชั่วโมง หลังการเก็บเกี่ยว ร้อยละ 98.8 วิธีการลดความชื้นไม่ทำให้เมล็ดข้าวเสียหาย แตกหักร้อยละ 98.8 ให้ลดความชื้นของเมล็ดข้าวเปลือกสำหรับการซื้อขายต้องไม่เกิน 15% และสำหรับการเก็บรักษาต้องไม่เกิน 14%

8.3) การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรร้อยละ 98.4 มีความรู้พื้นฐานในการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ร้อยละ 62.3 ใช้ตามคำแนะนำของกรมการข้าว ร้อยละ 98.8 ไม่ใช้วัตถุอันตรายที่ระบุในทะเบียนวัตถุอันตรายทางการเกษตร

8.4) ระบบการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว

8.4.1) ร้อยละ 98.8 คัดเลือกเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ ตรงตามพันธุ์ และมาจากแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ที่เชื่อถือได้ ร้อยละ 32.0 การจัดการปลูกและดูแลเพื่อลดปริมาณข้าวเรื้อ และข้าวพันธุ์อื่นปนและมีการบันทึกข้อมูล ร้อยละ 91.0 จำนวนต้นของข้าวพันธุ์อื่นปนในนามีได้ไม่เกิน 3%

8.4.2) การป้องกันกำจัดศัตรูพืชและความเสียหายจากศัตรูพืช ร้อยละ 98.8 สำรวจการเข้าทำลายของศัตรูพืชที่มีผลต่อข้าว ร้อยละ 98.8 ป้องกันกำจัดศัตรูพืชและข้าววัชพืชอย่างมีประสิทธิภาพด้วยวิธีที่เหมาะสม ร้อยละ 98.8 ป้องกันกำจัดศัตรูพืชและข้าววัชพืชและการทำลายของแมลงมากกว่า 10 %

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10
The 10th STOU National Research Conference

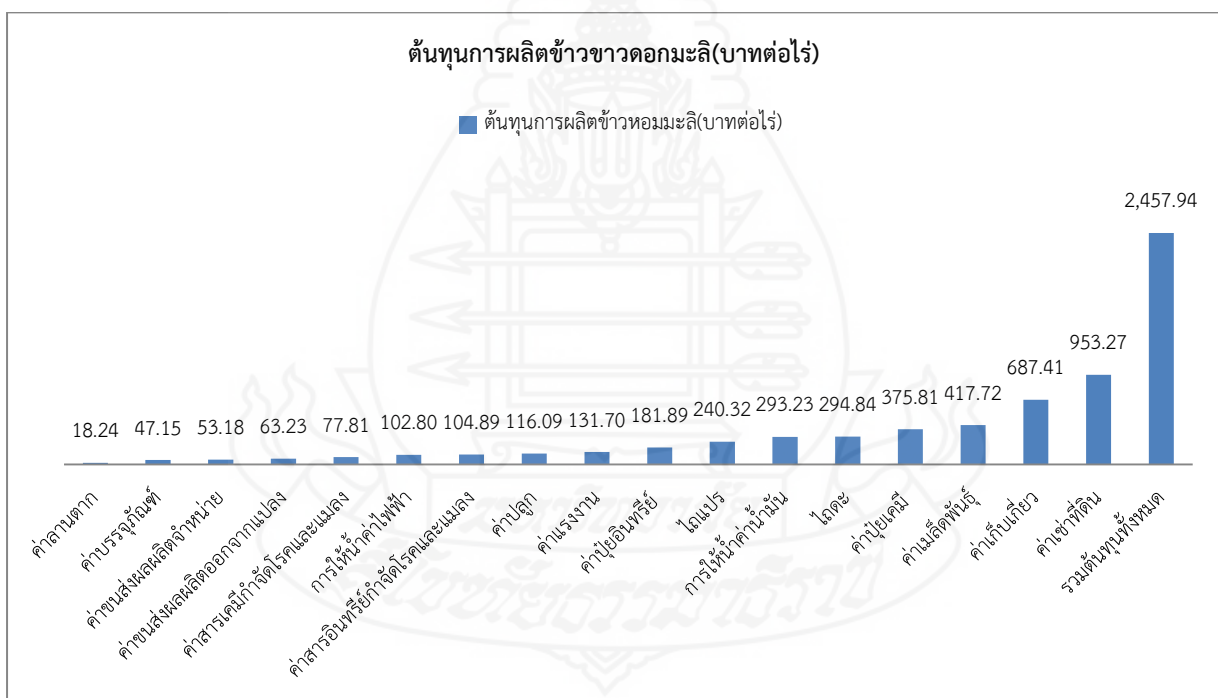
8.5) การขนย้าย การเก็บเกี่ยวและการรวบรวมข้าวเปลือกร้อยละ 98.8 อุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ และพาหนะที่ใช้ในการขนย้าย และการเก็บรักษาความสะอาดสามารถป้องกันการปนเปื้อนจากอันตรายและสิ่งแปลกปลอมที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภคร้อยละ 98.8สถานที่เก็บรวบรวมและสถานที่เก็บรักษาถูกต้องถูกสุขลักษณะ สะอาด และมีการถ่ายเทอากาศดี สามารถป้องกันการปนเปื้อน ร้อยละ 40.2 วิธีเก็บรักษาและรวบรวมข้าวเปลือกต้องไม่ทำให้เกิดความเสียหาย ป้องกันและลดความเสี่ยงจากแมลงและสัตว์ศัตรูในโรงเก็บ

8.6) แหล่งน้ำ ร้อยละ 15.2นำมาจากแหล่งที่ไม่มีการปนเปื้อนวัตถุอันตราย

8.7) การบันทึกและจัดเก็บข้อมูลร้อยละ 10.7มีบันทึกข้อมูลการปฏิบัติการและการจัดการในการผลิตทุกขั้นตอน

3 ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105ของเกษตรกร

1) ต้นทุนการผลิตการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ มีต้นทุนการผลิตต่อปีเฉลี่ย 26,300.00 บาทต่อปีหรือเฉลี่ย 2,457.94 บาทต่อไร่หรือ 6.15 บาทต่อกิโลกรัม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงต้นทุนการผลิตการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105ของเกษตรกรตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

2) ค่าตอบแทนการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีผลผลิตเฉลี่ย 4,277.05 กิโลกรัมเฉลี่ย 399.72 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่จำหน่ายเฉลี่ย 14.14 บาทต่อกิโลกรัม รายได้เฉลี่ยต่อปีเป็นเงิน60,800.00 บาท เฉลี่ย 5,682.24 บาทต่อไร่กำไรต่อปีเฉลี่ยเป็นเงิน 34,500.00 บาทเฉลี่ย 3,224.30 บาทต่อไร่ ดังแสดงในตารางที่ 1

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10
The 10th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าตอบแทนการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105ของเกษตรกร
n = 244

ค่าตอบแทน การผลิต ข้าวต่อปี	รายได้ (บาทต่อปี)			
	ค่าต่ำสุด	ค่าสูง ที่สุด	ค่า เฉลี่ย	SD
ผลผลิตข้าว ขาวดอก มะลิ 105 ทั้งหมด (กิโลกรัม)	600	20,0 00	4,2 77. 05	2,679.0 00
ราคา (บาท)	12	18	14. 14	1.102
รายได้รวม ทั้งหมด (ผลผลิต ข้าวขาว ดอกมะลิ 105* ราคา)	9,000	320, 000	60, 80 0.0 0	40,100. 000
กำไร (รวม ต้นทุน ทั้งหมด – รายได้รวม ทั้งหมด)	1,520	293, 900	34, 50 0.0 0	29,300. 000

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105ของเกษตรกร

1) ปัญหาในการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105ของเกษตรกรพบว่า เกษตรกรมีระดับความรุนแรงของปัญหาภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในประเด็นระดับความรุนแรงของปัญหาโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยของระดับปัญหาจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ระดับปัญหาที่มีผลกระทบกับเกษตรกรมากที่สุดได้แก่ แหล่งน้ำรองลงมาได้แก่ ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเช่น ภาวะฝนแล้งหรือน้ำท่วม

5. รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกร

1) ระดับความรู้ที่เกษตรกรต้องการได้รับการส่งเสริมพบว่าเกษตรกรต้องการความรู้ระดับเฉลี่ยมากทุกประเด็น เมื่อพิจารณาในประเด็นที่เกษตรกรมีความต้องการโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ได้แก่ แหล่งเงินทุน

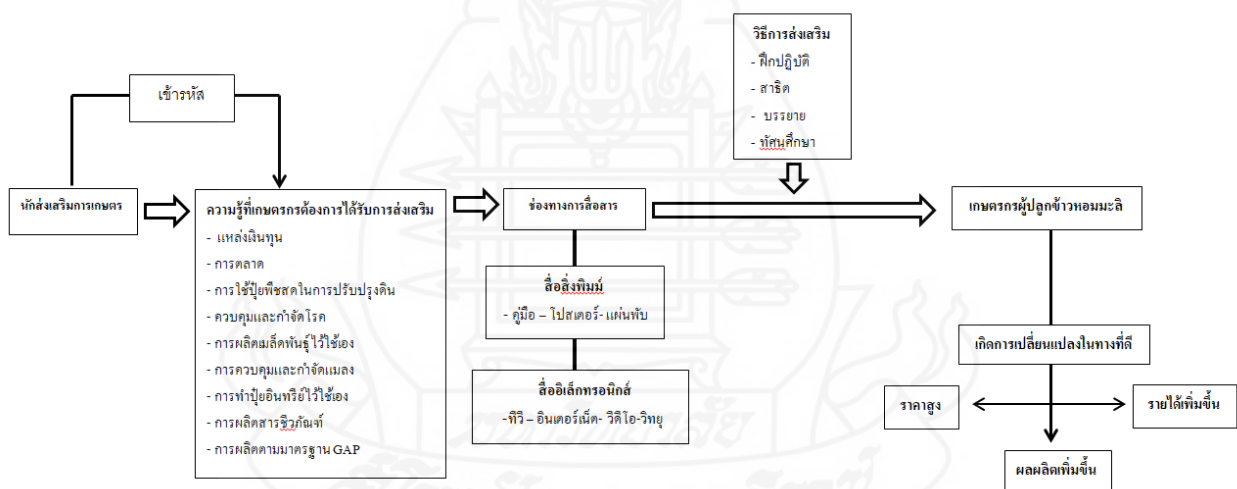
การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10 The 10th STOU National Research Conference

การตลาด การใช้ปุ๋ยพืชสดในการปรับปรุงดินการควบคุมและกำจัดโรค การผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เองการควบคุมและกำจัดแมลง การทำปุ๋ยอินทรีย์ไว้ใช้เอง การผลิตสารชีวภัณฑ์และการผลิตตามมาตรฐานGAP

2) ระดับความต้องการช่องทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีความต้องการโดยรวมอยู่ในระดับเฉลี่ยมาก เมื่อพิจารณาในประเด็นที่เกษตรกรมีความต้องการโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ เกษตรกรมีความต้องการด้านสื่อบุคคลจากหน่วยงานราชการความต้องการความรู้ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ คู่มือ และระดับความต้องการช่องทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้แก่ ทีวี

3) ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนมากต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับเฉลี่ยปานกลาง โดยประเด็นวิธีการส่งเสริมที่เกษตรกรต้องการโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ได้แก่ได้แก่การปฏิบัติการสาธิตการบรรยายและทัศนศึกษา

4) แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรผู้ปลูกข้าวชาวดอกมะลิ 105ของตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา โดยดัดแปลงจากทฤษฎี SMCR ของเบอร์โล (Berlo) นำมาใช้เป็นแนวทางในกระบวนการส่งเสริมการเกษตรผ่านการสื่อสาร แลกเปลี่ยนถ่ายทอด ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ผ่านสื่อ เพื่อให้เกิดการรับรู้หรือเข้าใจและเกิดการตอบสนองระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ตรงตามวัตถุประสงค์ เติบโตได้ดี ตุ่มใหญ่ (2562,น5-15) ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แนวทางการส่งเสริมการปลูกข้าวชาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกรตำบลหนองบัวน้อยอำเภอสีคิ้ว
จังหวัดนครราชสีมา

จากภาพสามารถอธิบายแนวทางการส่งเสริมเกษตรกรได้ดังนี้

1) ผู้ส่งหรือนักส่งเสริมการเกษตร หมายถึง ผู้ให้บริการวิชาการ ถ่ายทอดความรู้ การสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

2) ข้อมูลหรือข่าวสาร หมายถึง ความรู้ที่เกษตรกรต้องการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำเกษตรดีขึ้น ได้แก่ แหล่งเงินทุน การตลาด เป็นต้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

3) ช่องทางในการส่งข้อมูลหรือข่าวสารให้เกษตรกรได้รับข่าวสารข้อมูลโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 หรือเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งคือการได้ยินการดูการสัมผัสการลิ้มรสหรือการได้กลิ่นได้แก่ การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นคู่มือ โปสเตอร์และแผ่นพับผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้แก่ ทีวีหรือโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต วิดีโอและวิทยุโดยใช้วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มด้วยการฝึกปฏิบัติ สาธิต การบรรยายและทัศนศึกษา

4) ผู้รับหรือเกษตรกรต้องเป็นผู้มีทักษะความชำนาญในการสื่อสารเป็นผู้ที่มีทัศนคติความรู้ และความสามารถในการถอดรหัสสารหรือข้อมูลทำให้การสื่อสารนั้นบรรลุวัตถุประสงค์คือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวชาวดอกมะลิ 105เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นโดยมีผลผลิตเพิ่มขึ้น จำหน่ายได้ราคาสูงขึ้นส่งผลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวชาวดอกมะลิ 105ของเกษตรกร ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีประเด็นนำมาอภิปรายดังนี้

1. สภาพทั่วไป สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวชาวดอกมะลิ 105ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 54.14 ปี สถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับประถมศึกษามีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.14 คน สอดคล้องกับนฤมล แนนหนา (2559) ได้ศึกษาความต้องการความรู้การผลิตข้าวชาวดอกมะลิ 105ตามมาตรฐานGAPเกษตรกรพื้นที่ทุ่งสัมฤทธิ์ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 54.67 ปี มีการศึกษาระดับประถมหรือต่ำกว่า มีสมาชิกในครัวเรือน 5 – 6 คนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวชาวดอกมะลิ 105ตำบลหนองบัวน้อยมีสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตรเฉลี่ย 2.15 คน มีประสบการณ์การทำเกษตรเฉลี่ย 24.02 ปี มีการจ้างแรงงานรายวันเฉลี่ย 3.62 คนส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธกส.) สอดคล้องกรมส่งเสริมการเกษตร(2561) พบว่า การเป็นสมาชิกองค์กรของเกษตรกรตำบลหนองบัวน้อยเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธกส.) ร้อยละ 42.12สภาพทางด้านเศรษฐกิจของเกษตรกรตำบลหนองบัวน้อยมีพื้นที่ทั้งหมดเฉลี่ย 24.10 ไร่ โดยมีที่ดินของตนเองเฉลี่ย 21.08 ไร่ และมีการเช่าที่ดินเฉลี่ย 19.77 ไร่ในอัตราค่าเช่าเฉลี่ย 1,198.90 บาทต่อปี เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกข้าวชาวดอกมะลิ 105ทั้งหมดเฉลี่ย 10.70 ไร่ สอดคล้องข้อมูลทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร (2561) พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกข้าวนาปีของตนเองเฉลี่ย 10.26 ไร่ เกษตรกรมีรายได้ในภาคเกษตรเฉลี่ย 517,000.00 บาท และมีรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 105,000.00 บาท มีรายจ่ายในครัวเรือนเฉลี่ย 211,668.00 บาท มีหนี้สินในระบบเฉลี่ย 310,000.00 บาท หนี้สินนอกระบบเฉลี่ย 126,000.00 บาท มีแหล่งเงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธกส.) สอดคล้องกับสายใจ แสงอรุณ (2557) ได้ศึกษา การจัดการกระบวนการผลิตข้าวชาวดอกมะลิ 105พันธุ์ชาวดอกมะลิ 105 ในฤดูนาปี 2556 ตำบลบาง อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า เกษตรกรมีแหล่งเงินเชื่อจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธ.ก.ส.) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นแหล่งเงินทุนที่เกษตรกรเข้าถึงได้มากที่สุด

2. สภาพการผลิตข้าวชาวดอกมะลิ 105ของเกษตรกรของเกษตรกร

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวชาวดอกมะลิ 105ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมาเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวชาวดอกมะลิ 105ในเดือน กรกฎาคมสอดคล้องกับวิไลภรณ์ ชนกนาศัย (มปป.)กล่าวว่า การทำนาหว่านควรหว่านต้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

กรกฎาคมถึงปลายเดือนกรกฎาคม ใช้น้ำฝนในการปลูกข้าวสอคลองกับสายใจแสงอรุณ (2557) ได้ศึกษาการจัดการกระบวนการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 พันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 ในฤดูนาปี 2556 ตำบลสาธ อำเภอมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า เกษตรกรใช้น้ำฝนในการทำนา เกษตรกรเตรียมดินโดยใช้รถแทรกเตอร์ไม่มีการปรับปรุงบำรุงดินก่อนก่อนปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 เกษตรกรปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 โดยการหว่านสำรวยหรือหว่านแห้งสอคลองกับสอนรินทร์เรื่องปรัชญาและคณะ (2554) ได้ศึกษา การศึกษากรรมวิธีการเตรียมดินที่มีต่อผลผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 อินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า เกษตรกรปลูกข้าวด้วยวิธีหว่านแห้งมากที่สุด ใช้เมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 23.90 กิโลกรัมต่อไร่สอคลองกับสมบัติ ผาคำ(มปป) ได้ศึกษา การจัดการการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกร กรณีศึกษาในพื้นที่อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามพบว่า เกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 26.97 กิโลกรัมต่อไร่เกษตรกรควบคุมและกำจัดวัชพืชโดยใช้สารเคมีสอคลองกับสายใจแสงอรุณ (2557) ได้ศึกษาการจัดการกระบวนการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 พันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 ในฤดูนาปี 2556 ตำบลสาธ อำเภอมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า เกษตรกรกำจัดวัชพืชโดยใช้สารเคมีเกษตรกรใส่ปุ๋ยเคมีหลังจากปลูกข้าวเฉลี่ย 23.65 กิโลกรัมต่อไร่เก็บเกี่ยวข้าวในระยะพลับพลึงโดยใช้รถเกี่ยวนาดสอคลองกับสายใจแสงอรุณ (2557) ได้ศึกษาการจัดการกระบวนการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 พันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 ในฤดูนาปี 2556 ตำบลสาธ อำเภอมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า เกษตรกรใช้รถเกี่ยวนาดข้าวเก็บเกี่ยวผลผลิตปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 399.72 กิโลกรัมต่อไร่สอคลองกับภาสกร นันทพานิช(2558 น.713) ได้ศึกษา ระบบการผลิต และแนวทางการพัฒนาการผลิตข้าวในเขตน้ำฝนจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ข้าวพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 และพันธุ์ กข.15 ผลผลิตข้าวที่ผลิตได้อยู่ระหว่าง 350 – 600 กิโลกรัมมีการตากข้าวหลังจากเก็บเกี่ยวเพื่อลดความชื้น เก็บข้าวเปลือกโดยบรรจุในกระสอบสานเพื่อไว้บริโภคในครัวเรือนเฉลี่ย 2,169.20 กิโลกรัมและเหลือจากบริโภคในครัวเรือนจึงจำหน่าย เฉลี่ย 2,982.76 กิโลกรัมเกษตรกรจำหน่ายเป็นข้าวเปลือกให้ผู้รวบรวมรายใหญ่(สั่ง)โดยบรรจุกระสอบสาน 30 กิโลกรัมโดยการขนส่งไปจำหน่ายเองจำหน่ายข้าวเปลือกได้ราคาเฉลี่ย 14.11 บาทต่อกิโลกรัมเกษตรกรไม่มีการแปรรูปข้าวขาวดอกมะลิและมีมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์เพียงร้อยละ 2.9 หลังการเก็บเกี่ยวเกษตรกรส่วนใหญ่มีการไถกลบตอซึ่งสอคลองกับสำนักวิจัยและพัฒนาข้าว (2550) กล่าวว่า การไถกลบซึ่งใช้รถแทรกเตอร์ไถกลบตอซึ่งข้าวของปีที่ผ่านมาในช่วงเดือนมกราคมถึงมีนาคมเกษตรกรมีการปลูกพืชหลังนาเพียงร้อยละ 4.5 และมีการหว่านปุ๋ยพืชสดหลังเก็บเกี่ยวผลผลิตเพียงร้อยละ 0.4 สอคลองกับอรรณ ศรีสมพันธ์ (2557) ได้ศึกษา โครงสร้างการผลิตและการตลาดข้าวขาวดอกมะลิ 105 ไทยพบว่า เกษตรกรไม่ปลูกพืชหมุนเวียนหรือปรับปรุงคุณภาพของดิน

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวขาวดอกมะลิ 105 (GAP) เกษตรกรมีการปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวขาวดอกมะลิ 105 มากที่สุดไปน้อยที่สุด คือ พื้นที่ปลูก การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การใช้วัตถุดิบทราย ระบบการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การขนย้าย การเก็บเกี่ยวและการรวบรวมข้าวเปลือก แหล่งน้ำ การบันทึกและจัดเก็บข้อมูลมีการปฏิบัติเพียงร้อยละ 10.7 เกษตรกรไม่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวขาวดอกมะลิ 105 (GAP) เพราะจำหน่ายได้ราคาไม่แตกต่างกันสอคลองกับอรรณ ศรีสมพันธ์ (2557) ได้ศึกษา โครงสร้างการผลิตและการตลาดข้าวขาวดอกมะลิ 105 ไทยพบว่า เกษตรกรจำหน่ายได้ราคาผลผลิตไม่แตกต่างกันโดยลดความสำคัญต่อกระบวนการจัดการคุณภาพข้าวขาวดอกมะลิ 105 ลงเน้นเพียงการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ให้ได้ปริมาณผลผลิตสูงขึ้นเท่านั้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10
The 10th STOU National Research Conference

3. ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105ของเกษตรกร

3.1 ต้นทุนการผลิตการผลิตข้าวเกษตรกรรมมีต้นทุนการผลิตต่อปีเฉลี่ย 26,300.00 บาท เฉลี่ย 2,457.94 บาทต่อไร่ ต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ย 6.15 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับวาทีณี จันทร์โชติช่วง (2557, น.3) ได้ศึกษา การเปรียบเทียบต้นทุน และผลตอบแทนจากการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105แบบหวานและปักดำของเกษตรกรอำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า การปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105แบบหวานมีต้นทุนการผลิตต่อไร่ 2,984.58 บาท ต้นทุนการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105ของ เกษตรกรในแต่ละพื้นที่จะมีต้นทุนการผลิตเฉลี่ยใกล้เคียงกัน

3.2 ค่าตอบแทนการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105เกษตรกรผลผลิตเฉลี่ย 4,277.05 กิโลกรัม เฉลี่ยต่อไร่ 399.72 กิโลกรัม ราคาที่จำหน่ายเฉลี่ย 14.14 บาทต่อกิโลกรัม เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยต่อปี เป็นเงิน 60,800.00 บาท เฉลี่ยต่อไร่ 5,682.24 บาท มีกำไรต่อปีเฉลี่ยเป็นเงิน 34,500.00 บาท เฉลี่ยต่อไร่ 3,224.30 บาทต่อไร่ สอดคล้องกับภาสกร นันทพานิช (2558 น.713) ได้ศึกษา ระบบการผลิต และแนวทางการพัฒนาการผลิตข้าวในเขตน้ำฝนจังหวัดสุรินทร์ พบว่า รายได้จากการ ปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 และพันธุ์ กข.15 ระหว่าง 4,5550 – 10,800 บาทรายได้ของเกษตรกรจะขึ้นอยู่กับราคาข้าว หอมมะลิในแต่ละปี

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตข้าวของเกษตรกร

ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรที่ปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105ตำบลหนองบัวน้อยมากที่สุดได้แก่ การขาดแหล่งน้ำ การเกิดภาวะฝนแล้งสอดคล้องกับวาทีณี จันทร์โชติช่วง (2557, น.3) ได้ศึกษา การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูก ข้าวขาวดอกมะลิ 105 แบบหวานและปักดำของเกษตรกรอำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า มีปัญหาด้านการขาดแคลน น้ำ และกีดขวาง พืชม่วง (2555, น.ก) ได้ศึกษา การจัดการการผลิตและต้นทุนการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105ข้าวขาวดอก มะลิ 105แดงและข้าวเจ้าหอมมะลิในระบบการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์: กรณีศึกษา เครือข่ายธุรกิจข้าวอินทรีย์ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ปัญหาที่เกษตรกรประสบในการปลูกข้าว คือ ปัญหาการจัดการน้ำ การทำนาข้าวขาวดอกมะลิ 105น้ำเป็นปัจจัยที่มีผล ต่อปริมาณผลผลิตหากข้าวขาวดอกมะลิ 105ได้รับน้ำในปริมาณที่ไม่เพียงพอและในช่วงที่ไม่เหมาะสมส่งผลให้ได้ผลผลิตลดลง

5. รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105ของเกษตรกร

รูปแบบการส่งเสริมเกษตรกรผู้ปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เกษตรกรต้องการได้รับการส่งเสริมมากที่สุดในด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ผ่านช่องทางสื่อบุคคลจากหน่วยงานราชการ จาก สื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นคู่มือและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้แก่ โทรศัพท์ที่ทำให้เกษตรกรสามารถเห็นทั้งภาพและเสียง วิธีการส่งเสริม การเรียนรู้ที่เกษตรกรต้องการคือการอบรมคือการปฏิบัติจริงสอดคล้องกับณฤมล แนนหนา (2559, น. 59) ได้ศึกษา ความต้องการ ความรู้การผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105ตามมาตรฐาน GAP ของเกษตรกรพื้นที่ทุ่งสัมฤทธิ์ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เกษตรกรเปิดรับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมมากที่สุด ด้านสื่อมวลชนเปิดรับข่าวสารจากโทรทัศน์และเอกสารวิชาการ

แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกร ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัด นครราชสีมาส่งเสริมให้เกษตรกรทำนาหยอดซึ่งใช้เมล็ดพันธุ์ 8 – 10 กิโลกรัมต่อไร่ (วิไลภรณ์ ชนกนาศัย ,มปป.) การหว่านปุ๋ย พืชสดหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวเพื่อปรับปรุงคุณภาพของดิน ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้เกษตรกรเข้าถึงแหล่ง เงินทุนและการสร้างแหล่งน้ำในพื้นที่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต พัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตของเกษตรกรโดยเลือก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10 The 10th STOU National Research Conference

รูปแบบและวิธีการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม การส่งเสริมแบบบุคคล แบบกลุ่ม ได้แก่ ประชุมกลุ่ม ฝึกอบรม และสาธิต ศึกษาดูงานนอกสถานที่ แบบมวลชน ได้แก่ เอกสาร โปสเตอร์ แผ่นพับ โทรทัศน์ วิทยุ และนิทรรศการ รวมทั้งการส่งเสริมด้วยเทคโนโลยีผ่านระบบอินเทอร์เน็ต โดยอาศัยทฤษฎี SMCR ของเบอร์โล (Berlo) ในการสื่อสารประกอบด้วยผู้ส่ง ข้อมูล ข่าวสาร ช่องทางในการส่งและผู้รับ (เฉลิมศักดิ์ ตุ่มศิริ, 2561) เพื่อให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นได้แก่ มีผลผลิตเพิ่มขึ้น ราคาที่สูงขึ้นส่งผลให้รายได้เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกร ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105

1) เกษตรกรมีความเข้าใจในการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 และนำปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อวางแผนการผลิตในฤดูกาลผลิตถัดไป

2) เกษตรกรควรสร้างแหล่งน้ำในพื้นที่ของตนเองเพื่อลดการสูญเสียจากภาวะฝนทิ้งช่วงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงจากสภาพอากาศ

3) เกษตรกรควรให้ความสำคัญในการจดบันทึกข้อมูลในกระบวนการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 ทุกขั้นตอน และการจัดเก็บเอกสารหลักฐานการบันทึก เพราะการจดบันทึกเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ทราบถึงปัญหา ต้นทุนและผลตอบแทน สามารถนำข้อมูลไปวางแผนการผลิตและเพื่อเป็นหลักฐานในการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 ที่มีมาตรฐานสินค้าต่อไป

2. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรมีการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรตั้งแต่ การเตรียมการการปลูก การดูแลและบำรุงรักษา การเก็บเกี่ยว และการจดบันทึก การสร้างแหล่งกักเก็บน้ำไว้ในการเพาะปลูก

2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรเลือกการส่งเสริมการเกษตรผ่านช่องทางการใช้สื่อและวิธีการส่งเสริมที่เหมาะสมกับพื้นที่ตำบลหนองบัวน้อย

3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรมีการพัฒนาตนเองและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 และมาตรฐานสินค้าที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอ เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพทั้งนี้ควรมีการลงพื้นที่เยี่ยมเยียนให้คำ แนะนำ เกษตรกรอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ

4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกันทุกฝ่าย และควรให้ความสำคัญกับการวางแผนการผลิตแหล่งน้ำและการตลาดอย่างเป็นระบบในพื้นที่ โดยเน้นการส่งเสริมเกษตรกรรายย่อยที่สนใจก่อน และส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มสนับสนุนให้เกิดตลาดในพื้นที่ก่อนขยายไปสู่ระดับที่กว้างขวางมากขึ้น ภายใต้มาตรฐานการรับรองที่ถูกต้องและเป็นที่ยอมรับจากผู้บริโภคทั่วไป

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10
The 10th STOU National Research Conference

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2561).ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร. สืบค้นจาก <http://farmer.doae.go.th/>
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2561). *Farmer Map Report*. สืบค้นจาก http://www.aui.doae.go.th/bi_report/bi_report1/
- กิตติพงษ์ พิมพ์วงศ์. (2555).การจัดการผลิตและต้นทุนการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 ข้าวหอมแดงและข้าวหอมนิล ในระบบการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ : กรณีศึกษาเครือข่ายธุรกิจข้าวอินทรีย์ จังหวัดร้อยเอ็ด.(รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาโท) มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ. (2561). แนวคิด ทฤษฎีด้านการบริหารงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร.ใน ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร(หน่วยที่ 2, น. 2-39). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นฤมล แนนหนา. (2559).ความต้องการความรู้การผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105ตามมาตรฐาน GAP ของเกษตรกร พื้นที่ทุ่งสัมฤทธิ์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ.วารสารเกษตรพระจอมเกล้า, น.59-66
- ภาสกร นันทพานิช. (2558).ระบบการผลิต และแนวทางการพัฒนาการผลิตข้าวในเขตน้ำฝนจังหวัดสุรินทร์. เกษตร ,43(1), 713-720.
- วาทีณี จันทร์ช่วงโชติ. (2557).การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 แบบหว่านและปักดำของเกษตรกรอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสุรินทร์. (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาโท) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- วิไลภรณ์ ชนกนาคชัย. (ม.ป.ป.). การปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105. กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมบัติ ผาคำ. (ม.ป.ป.). การจัดการการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105ของเกษตรกร กรณีศึกษาในพื้นที่อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดมหาสารคาม. Journal of Management and Development Ubonratchathani Rajabhat University, น.102-120.
- สอนรินทร์เรื่องปรัชญาและคณะ. (2554).การศึกษากรณีวิธีการเตรียมดินที่มีต่อผลผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105อินทรีย์ ของเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์. (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาโท) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน, นครราชสีมา.
- สายใจ แสงอรุณ. (2557).การจัดการกระบวนการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105พันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในฤดูนาปี 2556 ตำบลสง่าง อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา. (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาโท) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.กรุงเทพมหานคร
- สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว. (2550). รูปแบบการผลิตพืช ข้าวขาวดอกมะลิ 105ไทยอินทรีย์. กรุงเทพมหานคร. กรมการข้าว.
- สำนักงานเกษตรอำเภอสี่คิ้ว. (2561). แผนพัฒนาประจำปีตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ปี 2560-2564 . นครราชสีมา: สำนักงานเกษตรอำเภอสี่คิ้ว
- อรรณพ ศรีโสมพันธ์. (2557).โครงสร้างการผลิตและการตลาดข้าวขาวดอกมะลิ 105ไทย.สำนักประสานงานวิจัยเชิงนโยบายเกษตรและการเสริมสร้างเครือข่ายงานวิจัยเชิงนโยบาย, น1-153.